

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra občanské výchovy a filosofie

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Finanční gramotnost na 2. stupni ZŠ

The education of the financial responsibilities on the second grade of primary
schools

Anna Masařová

Vedoucí práce: PhDr. Milena Tichá, CSc.
Studijní program: Specializace v pedagogice
Studijní obor: Dějepis – Základy společenských věd

Odevzdáním této bakalářské práce na téma Finanční gramotnost na II. stupni ZŠ potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze 3. prosince 2018

Touto cestou bych ráda poděkovala všem, kteří mi pomáhali a podporovali mě při psaní bakalářské práce. Za ochotu, profesionální přístup a cenné rady děkuji především vedoucí mé práce paní PhDr. Mileně Tiché, CSc.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá finanční gramotností na II. stupni základní školy. Pozornost je věnována především hodnocení učebnic a pracovních sešitů, které jsou pedagogům k dispozici. První část práce je zaměřena na definici finanční gramotnosti a klíčové dokumenty – Národní strategie finančního vzdělávání, Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách, jehož součástí jsou Standardy finanční gramotnosti. Další část práce je věnována začlenění finanční gramotnosti do Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání a následně i do konkrétního Školního vzdělávacího programu. Poslední část je věnována již zmíněnému hodnocení učebnic a pracovních sešitů, které jsou hodnoceny dle předem stanovených kritérií z příslušné literatury. V úplném závěru je podáno doporučení konkrétních učebnic a pracovních sešitů k výuce finanční gramotnosti. Práce by mohla posloužit k základní orientaci v klíčových dokumentech, zabývajících se finanční gramotností. Pedagogům podílejícím se na výuce finanční gramotnosti by mohla usnadnit výběr učebnic a pracovních sešitů k výuce finanční gramotnosti.

KLÍČOVÁ SLOVA

finanční gramotnost, učebnice, pracovní sešit

ABSTRACT

Bachelor thesis deals with financial literacy at the second stage of elementary school. Attention is focused on the evaluation of textbooks and workbooks available to teachers. The first part of the thesis is focused on the definition of financial literacy and key documents. Next part of the thesis is devoted to the inclusion of financial literacy in the framework of the curriculum and then to the specific School educational program. The last part is devoted to the evaluation of textbooks and workbooks, which are evaluated according to predetermined criteria from the relevant literature. Finally, the recommendations of specific textbooks and workbooks on the teaching of financial literacy are made. The thesis could serve as a basic orientation in key documents dealing with financial literacy. The thesis could help teachers involved in the teaching of financial literacy with the selection of textbooks and workbooks.

KEYWORDS

financial literacy, textbook, workbook

Obsah

Úvod	7
1 Definice finanční gramotnosti	9
2 Dokumenty týkající se finanční gramotnosti	11
2.1 Národní strategie finančního vzdělávání	11
2.2 Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách.....	13
2.2.1 Standardy finanční gramotnosti	13
3 Porovnání Standardů finanční gramotnosti z roku 2007 a 2017	16
3.1 Standardy pro I. stupeň základní školy.....	16
3.2 Standardy pro II. stupeň základní školy	17
3.3 Standardy pro střední školy	19
4 Začlenění finanční gramotnosti do Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání	21
4.1 RVP- finanční gramotnost na II. stupni ZŠ	21
5 Začlenění finanční gramotnosti na II. stupni základní školy do ŠVP.....	23
5.1 6. ročník základní školy	23
5.2 7. ročník základní školy	24
5.3 9. ročník základní školy	25
5.4 Shrnutí	25
6 Pomůcky k výuce finanční gramotnosti.....	27
6.1 Katalog materiálů pro rozvoj finanční gramotnosti	27
6.2 Metodická doporučení pro výuku finanční gramotnosti.....	28
7 Hodnocení učebnic a pracovních sešitů k výuce finanční gramotnosti	29
7.1 Kritéria hodnocení.....	29
7.2 Představení učebnic a pracovních sešitů	30
8 Hodnocení učebnice a pracovních sešitů	33
9 Shrnutí hodnocení.....	43

Závěr	44
Seznam použitých informačních zdrojů	46

Úvod

Orientace ve světě financí hraje klíčovou roli nejen v budoucím životě člověka, ale i ve vývoji společnosti a celkové situaci na finančních trzích, čehož si můžeme všimnout i v aktuálně platné definici finanční gramotnosti z roku 2017: „*Finanční gramotnost je souhrn znalostí, dovedností a postojů nezbytných k dosažení finanční prosperity prostřednictvím zodpovědného finančního rozhodování.*“¹

Je třeba si uvědomit, že jedince formuje na jedné straně rodina, která má určité zaběhlé vzorce chování, což platí i v oblasti financí. Dítě tyto vzorce v průběhu socializace přebírá. Na druhé straně je tu škola, kterou řadíme k dalším klíčovým socializačním faktorům a jejíž hlavním úkolem je vzdělávat. Zmíněné socializační faktory nejsou jediné, významnou roli hrají též vrstevnické skupiny a hromadné sdělovací prostředky.

Jak již bylo naznačeno, škola má významný vliv na formování člověka. Měla by tedy svého postavení využít. Pokud si toto vše uvědomíme, dojdeme k názoru, že výuka finanční gramotnosti na školách hraje významnou roli a může ovlivnit nejednoho člověka a ve výsledku i společnost jako celek.

Z těchto všech výše zmíněných důvodů jsem se také rozhodla práci věnovat hodnocení výuky finanční gramotnosti. Z důvodu rozsahu práce se zaměřím převážně na II. stupeň základní školy. Pozornost budu věnovat především učebnicím a pracovním sešitům, které jsou pedagogům k dispozici při výuce finanční gramotnosti.

V první části práce představím klíčové dokumenty týkající se finanční gramotnosti. Zaměřím se na Národní strategii finančního vzdělávání a na Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách, jehož součástí jsou Standardy finanční gramotnosti. Jelikož jsou Standardy finanční gramotnosti pro školy určující, tak je zhodnotím podrobněji.

Druhou část věnuji finanční gramotnosti ve výuce. Pozornost budu zaměřovat na začlenění finanční gramotnosti do Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání a následně i do Školních vzdělávacích programů pro základní vzdělávání.

V poslední části práce se zaměřím na jednotlivé vybrané pomůcky k výuce finanční gramotnosti, které nejprve představím a následně je zhodnotím. Ke stanovení kritérií

¹ Strategické dokumenty: Definice finanční gramotnosti. Ministerstvo financí České republiky [online]. 30. 4. 2014 [cit. 2018-07-17]. Dostupné z: <https://www.psfv.cz/cs/pro-odborniky/strategicke-dokumenty#definice>

hodnocení využiji odpovídající literaturu. Každou z učebnic či pracovních sešitů podrobím hodnocení dle předem určených kritérií. Na úplný závěr doporučím dle mého názoru nejlépe zpracované učební pomůcky.

Bakalářská práce si klade za cíl zejména zmapovat pomůcky, které jsou k dispozici k výuce finanční gramotnosti. Zhodnotit je z několika hledisek a zjistit, zda odpovídají aktuálně platným dokumentům. Dále by práce měla shrnout všechny významné dokumenty, které jsou určující pro výuku finanční gramotnosti. Také zjistit, jakým způsobem je finanční gramotnost začleněna do Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání a Školního vzdělávacího programu pro základní vzdělávání.

Jak již bylo na úvod zmíněno, je třeba si uvědomit, že finanční vzdělávání na školách hraje velmi významnou roli a jedná se proto o jedno z aktuálních témat dnešní doby. Tato práce by měla pedagogům usnadnit orientaci v základních dokumentech týkající se finanční gramotnosti a v pomůckách, které jim jsou k výuce k dispozici.

1 Definice finanční gramotnosti

Definice finanční gramotnosti je základním východiskem pro stanovení Standardů finanční gramotnosti, které představují cílový stav finančního vzdělávání pro různé stupně vzdělávání a jsou tak určující pro školy. Vymezení finanční gramotnosti by mělo zajistit provázanost veřejného a soukromého sektoru v oblasti finančního vzdělávání. Definice vznikla na základě činnosti Pracovní skupiny pro finanční vzdělávání, která zahájila svou činnost v roce 2006. Složena je ze zástupců státu, profesních asociací, spotřebitelských organizací a expertů na vzdělávání.²

Finanční gramotnost byla vymezena v rámci Národní strategie finančního vzdělávání z roku 2010 takto: „*Finanční gramotnost je soubor znalostí, dovedností a hodnotových postojů občana nezbytných k tomu, aby finančně zabezpečil sebe a svou rodinu v současné společnosti a aktivně vystupoval na trhu finančních produktů a služeb. Finančně gramotný občan se orientuje v problematice peněz a cen a je schopen odpovědně spravovat osobní/rodinný rozpočet, včetně správy finančních aktiv a finančních závazků s ohledem na měnící se životní situace.*“³

První část této definice vysvětluje finanční gramotnost za pomoci nadřazených pojmů, jako jsou znalosti, dovednosti a hodnotové postoje. Tyto pojmy jsou pak dále konkretizovány zejména pomocí toho, jak by měl vypadat finančně gramotný člověk a v jakých oblastech by se měl v rámci finančního vzdělávání orientovat v běžném životě. Celá definice je zaměřena spíše na cílový stav, kterého by mělo být prostřednictvím finančního vzdělávání dosaženo. Nedostatek definice spatřuji pouze v tom, že je příliš dlouhá. Nově schválená definice je oproti této výrazně kratší, což dle mého názoru přispívá ke snazšímu pochopení.⁴

Současně platná definice finanční gramotnosti byla odsouhlasena v roce 2017 Pracovní skupinou pro finanční vzdělávání a zní následovně: „*Finanční gramotnost je souhrn*

² Národní strategie finančního vzdělávání 2010. Ministerstvo financí České republiky [online]. 2018 [cit. 2018-07-10]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/narodni-strategie-financniho-vzdelavani-2010>. Str. 4.

³ Národní strategie finančního vzdělávání 2010. Ministerstvo financí České republiky [online]. 2018 [cit. 2018-07-10]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/narodni-strategie-financniho-vzdelavani-2010>. Str. 11.

⁴ Národní strategie finančního vzdělávání 2010. Ministerstvo financí České republiky [online]. 2018 [cit. 2018-07-10]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/narodni-strategie-financniho-vzdelavani-2010>. Str. 11.

*znalostí, dovedností a postojů nezbytných k dosažení finanční prosperity prostřednictvím zodpovědného finančního rozhodování.*⁵

V současně platné definici lze pozorovat inspiraci v definici původní. Dalo by se říci, že se jedná o její zkrácenou verzi. I zde je definována finanční gramotnost jako souhrn znalostí, dovedností a postojů, které jsou pak dále konkretizovány, a to takovým způsobem, že je zde opět zdůrazněn cílový stav (dosažení finanční prosperity), ale pro změnu také způsob, jakým tohoto stavu lze dosáhnout (zodpovědné finanční rozhodování).⁶

⁵ Strategické dokumenty: Definice finanční gramotnosti. Ministerstvo financí České republiky [online]. 30. 4. 2014 [cit. 2018-07-17]. Dostupné z: <https://www.psfv.cz/cs/pro-odborniky/strategicke-dokumenty#definice>

⁶ Strategické dokumenty: Definice finanční gramotnosti. Ministerstvo financí České republiky [online]. 30. 4. 2014 [cit. 2018-07-17]. Dostupné z: <https://www.psfv.cz/cs/pro-odborniky/strategicke-dokumenty#definice>

2 Dokumenty týkající se finanční gramotnosti

2.1 Národní strategie finančního vzdělávání

Národní strategie finančního vzdělávání si klade za cíl vytvořit systém finančního vzdělávání, který by přispěl ke zvýšení úrovně finanční gramotnosti v České republice. Současně platná Národní strategie finančního vzdělávání byla schválena vládou v roce 2010, jednalo se o aktualizaci dokumentu Strategie finančního vzdělávání z roku 2007, na jejímž základě byla zavedena povinná výuka finanční gramotnosti. Na středních školách se tak stalo již v roce 2009, na školách základních až v roce 2013.⁷

Momentálně se pracuje na revizi z roku 2010, která by měla odpovídat současným podmínkám a potřebám. Podnětem pro vytváření národních strategií schválených vládami jednotlivých států byla doporučení mezinárodních organizací, a to zejména Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) a Evropské komise v rámci Evropské unie.⁸

Součástí Národní strategie finančního vzdělávání je několik kapitol. Nejprve je popsán význam finančního vzdělávání, které hraje klíčovou roli v naší společnosti, a to zejména v případě ochrany spotřebitele na finančním trhu. Podporuje aktivní roli občana jako spotřebitele. Vede člověka k přijetí odpovědnosti za finanční zajištění sebe a své rodiny. V širším kontextu jde také o uvědomění si socioekonomických důsledků vývoje společnosti. Jedná se zejména o prevenci předlužení a zajištění se na stáří. Neopomenutelným přínosem finančního vzdělávání je také ale to, že přispívá k rozvoji české ekonomiky a společnosti jako takové.⁹

Následuje kapitola, která se věnuje vymezení finanční gramotnosti jako souhrnu potřebných kompetencí, jejíž součástí je i definice finanční gramotnosti.¹⁰ V následující

⁷ Strategické dokumenty: Národní strategie finančního vzdělávání. Ministerstvo financí České republiky [online]. 30. 4. 2014 [cit. 2018-07-17]. Dostupné z: <https://www.psfv.cz/cs/pro-odborniky/strategicke-dokumenty#narodni-strategie>

⁸ Strategické dokumenty: Národní strategie finančního vzdělávání. Ministerstvo financí České republiky [online]. 30. 4. 2014 [cit. 2018-07-17]. Dostupné z: <https://www.psfv.cz/cs/pro-odborniky/strategicke-dokumenty#narodni-strategie>

⁹ Národní strategie finančního vzdělávání 2010. Ministerstvo financí České republiky [online]. 2018 [cit. 2018-07-10]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/narodni-strategie-financniho-vzdelavani-2010>. Str. 4.

¹⁰ Národní strategie finančního vzdělávání 2010. Ministerstvo financí České republiky [online]. 2018 [cit. 2018-07-10]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/narodni-strategie-financniho-vzdelavani-2010>

kapitole je popsána tzv. dvoupilířová struktura finančního vzdělávání. Ta má zajistit, aby procesem finančního vzdělávání v České republice byla zasažena celá populace.¹¹

Vzhledem k tomu, že přístup ke vzdělávání žáků a dospělých není identický, je v rámci Národní strategie finančního vzdělávání vymezena již zmíněná dvoupilířová struktura finančního vzdělávání. První pilíř se soustředí na žáky v počátečním vzdělávání. Zodpovědnost nese v rámci této Strategie především Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, jehož hlavním úkolem je vydávání rámcových vzdělávacích programů, které jsou závazným východiskem pro tvorbu školních vzdělávacích programů.¹²

MŠMT zajišťuje implementaci aktuálně platných Standardů finanční gramotnosti do rámcových vzdělávacích programů s cílem zvýšit úroveň finanční gramotnosti žáků. Zároveň také zabezpečuje metodickou podporu učitelů.¹³ V rámci prvního pilíře je klíčovým dokumentem Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách. Druhý pilíř je zaměřen na dospělou populaci, věnuje se tedy finančnímu vzdělávání občanů v dalším vzdělávání.¹⁴

Součástí této kapitoly jsou také principy finančního vzdělávání, mezi něž patří princip obecnosti, odbornosti a zacílení. Princip obecnosti se týká zejména toho, že součástí finančního vzdělávání by neměla být propagace konkrétních produktů a služeb. Princip odbornosti se týká používání a vysvětlování odborných pojmů a také zajištění odborné úrovně vzdělavatelů. Tyto osoby by měly mít schopnosti a dovednosti jak v oblasti vzdělávání, tak i v odborné oblasti financí. Principem zacílení se pak míní přizpůsobení finančního vzdělávání věku, dovednostem a schopnostem žáků.¹⁵

Pátá kapitola je pak věnována roli klíčových subjektů a koordinaci aktivit, které jsou součástí finančního vzdělávání. Předposlední část je zaměřena na financování, hodnocení

¹¹ Národní strategie finančního vzdělávání 2010. Ministerstvo financí České republiky [online]. 2018 [cit. 2018-07-10]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/narodni-strategie-financniho-vzdelavani-2010>. Str. 16 - 17.

¹² Národní strategie finančního vzdělávání 2010. Ministerstvo financí České republiky [online]. 2018 [cit. 2018-07-10]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/narodni-strategie-financniho-vzdelavani-2010>. Str. 16 – 17.

¹³ Národní strategie finančního vzdělávání 2010. Ministerstvo financí České republiky [online]. 2018 [cit. 2018-07-10]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/narodni-strategie-financniho-vzdelavani-2010>

¹⁴ Národní strategie finančního vzdělávání 2010. Ministerstvo financí České republiky [online]. 2018 [cit. 2018-07-10]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/narodni-strategie-financniho-vzdelavani-2010>

¹⁵ Národní strategie finančního vzdělávání 2010. Ministerstvo financí České republiky [online]. 2018 [cit. 2018-07-10]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/narodni-strategie-financniho-vzdelavani-2010>. Str. 15 - 16.

a měření finančního vzdělávání. Následuje už pouze akční plán, kde jsou uvedeny jednotlivé aktivity, zároveň očekávaný termín jejich realizace a subjekt za tuto realizaci zodpovědný.¹⁶

2.2 Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách

Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách je společným dokumentem Ministerstva financí ČR, Ministerstva průmyslu a obchodu ČR a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR. Původní verze dokumentu byla vypracována v roce 2005 na základě usnesení vlády. Aktualizovaná verze vznikla v prosinci v roce 2007 v souladu se Strategií finančního vzdělávání, v níž se jedním z pilířů stalo počáteční (školní) vzdělávání, které pokrývá výuku na základních a středních školách.¹⁷ Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách stanovuje role jednotlivých subjektů v rámci počátečního vzdělávání a zároveň také vymezuje základní kroky zajištění finančního vzdělávání. Klíčovými částmi tohoto dokumentu jsou definice finančního vzdělávání a zejména **Standardy finanční gramotnosti**.¹⁸

2.2.1 Standardy finanční gramotnosti

Standardy finanční gramotnosti představují cílovou úroveň finanční gramotnosti pro žáky základních a středních škol. Poslední ročník střední školy je zároveň považován za stupeň finanční gramotnosti dospělého spotřebitele. Standardy vymezují obsah učiva, který by si žáci jednotlivých stupňů vzdělávání měli osvojit, a zároveň také výsledky, k nimž by prostřednictvím učiva měli dojít.¹⁹ Aktuálně platné Standardy finanční gramotnosti byly zveřejněny Ministerstvem financí v červenci 2017. Jednalo se o revizi původních Standardů z roku 2007. Na jejich zpracování se podíleli členové pracovní skupiny pro finanční

¹⁶ Národní strategie finančního vzdělávání 2010. Ministerstvo financí České republiky [online]. 2018 [cit. 2018-07-10]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/narodni-strategie-financniho-vzdelavani-2010>. Str. 15 – 16.

¹⁷ Strategické dokumenty: Systém budování finanční gramotnosti. Ministerstvo financí České republiky [online]. 30. 4. 2014 [cit. 2018-07-17]. Dostupné z: <https://www.psfv.cz/cs/pro-odborniky/strategicke-dokumenty#gramotnost>

¹⁸ Strategické dokumenty: Systém budování finanční gramotnosti. Ministerstvo financí České republiky [online]. 30. 4. 2014 [cit. 2018-07-17]. Dostupné z: <https://www.psfv.cz/cs/pro-odborniky/strategicke-dokumenty#gramotnost>

¹⁹ Finanční gramotnost: Aktualizace standardu finanční gramotnosti [online]. [cit. 2018-07-18]. Dostupné z: <https://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=2939>

vzdělávání a přizvaní odborníci na výuku finanční gramotnosti na základních a středních školách.²⁰

Aktuálně platné Standardy finanční gramotnosti, jak již bylo výše zmíněno, by měly být zapracovány do rámcových vzdělávacích programů. Rámcové vzdělávací programy pak tvoří obecný rámec pro tvorbu školních vzdělávacích programů.²¹ V současné době nejsou ještě Standardy finanční gramotnosti z roku 2017 součástí Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání, implementovány budou při jeho nejbližší revizi. Národní vzdělávací ústav proto doporučuje základním a středním školám, aby v tomto přechodném období porovnali svůj školní vzdělávací program v oblasti finančního vzdělávání s revidovanými Standardy finanční gramotnosti a případně je upravili nebo doplnili. Aktuální úprava školního vzdělávacího programu nepředstavuje pro školy v tuto chvíli povinnost, ale pouze možnost.²²

V úvodu Standardů finanční gramotnosti z roku 2017 jsou uvedeny jejich zásady, mezi něž patří východiska revize, cíle revize, okruhy, úroveň osvojení a očekávané postoje a chování.²³

Východiskem revize se staly původní Standardy finanční gramotnosti, slovenský standard a dokumenty Mezinárodní sítě pro finanční vzdělávání (International Network on Financial Education, INFE) při Organizaci pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) o klíčových kompetencích finanční gramotnosti 15-18 letých a dospělých. V úvahu byly brány také nové skutečnosti na finančním trhu, vyšší vyspělost žáků a zkušenosti s výukou finanční gramotnosti.²⁴

Cílem revize pak byla aktualizace Standardů pro základní školy, maturitní a nematuritní obory vzdělání středních škol, dále posílení Standardů pro základní školy

²⁰ Finanční gramotnost: Aktualizace standardu finanční gramotnosti [online]. [cit. 2018-07-18]. Dostupné z: <https://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=2939>

²¹ Rámcové vzdělávací programy. Národní ústav pro vzdělávání [online]. [cit. 2018-07-18]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/rvp>

²² Finanční gramotnost: Aktualizace standardu finanční gramotnosti [online]. [cit. 2018-07-18]. Dostupné z: <https://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=2939>

²³ Standard finanční gramotnosti 2017 [online]. 2018 [cit. 2018-07-10]. Dostupné z: <https://www.psfv.cz/cs/pro-odborniky/strategicke-dokumenty#standard>

²⁴ Standard finanční gramotnosti 2017 [online]. 2018 [cit. 2018-07-10]. Dostupné z: <https://www.psfv.cz/cs/pro-odborniky/strategicke-dokumenty#standard>

a zároveň ponechání tří úrovní Standardů (základní školy - I. stupeň, základní školy – II. stupeň a střední školy).²⁵

Standardy finanční gramotnosti byly rozděleny do čtyř okruhů: nakupování a placení, hospodaření domácnosti, přebytek rozpočtu domácnosti a schodek rozpočtu domácnosti. Každý ze zmíněných okruhů je přizpůsoben třem úrovním Standardů. Úroveň osvojování staví na principu, že každá úroveň Standardů v sobě zahrnuje osvojení všech okruhů nižších úrovní a zároveň jejich postupné prohlubování.²⁶

²⁵ Standardy finanční gramotnosti 2017 [online]. 2018 [cit. 2018-07-10]. Dostupné z: <https://www.psfv.cz/cs/pro-odborniky/strategicke-dokumenty#standard>

²⁶ Standardy finanční gramotnosti 2017 [online]. 2018 [cit. 2018-07-10]. Dostupné z: <https://www.psfv.cz/cs/pro-odborniky/strategicke-dokumenty#standard>

3 Porovnání Standardů finanční gramotnosti z roku 2007 a 2017

Celkově by se dalo říci, že oproti Standardům finanční gramotnosti z roku 2007 došlo k posílení oblastí bezhotovostního placení, které představuje v dnešní době neopomenutelnou formu platebního styku. Dalším aktuálním tématem, které se stalo součástí revize, je také ochrana osobních údajů. Větší důraz je kladen na kritické myšlení žáků, příkladem může být kritické posouzení nabídky služeb a zboží. Pozornost je věnována také rozpočtu domácnosti, porovnání majetku a závazků, úročení, porovnání finančních produktů, krátkodobému a dlouhodobému plánování a s nimi spojenými riziky dosažení cílů. Přidáno je téma zabezpečení na stáří, které je opět v dnešní době velmi aktuální. Posíleno je i téma půjček, zejména jejich vznik a rizika, důsledky jejich nesplácení a případné řešení zadlužení a předlužení. V následujících kapitolách jsou pak porovnány Standardy v rámci jejich tří úrovní.²⁷

3.1 Standardy pro I. stupeň základní školy

Původní Standardy finanční gramotnosti z roku 2007 pro I. stupeň základní školy zahrnoval pouze tři okruhy – peníze, hospodaření domácnosti a finanční produkty.²⁸ Revidované Standardy obsahují okruhy čtyři - nakupování a placení, hospodaření domácnosti, přebytek rozpočtu domácnosti a schodek rozpočtu domácnosti. Zmíněné okruhy jsou součástí všech tří úrovní Standardů, což v případě původního nebylo.²⁹

V prvního okruhu, který se týká nakupování a placení, původně tedy peněz, dochází k několika drobným změnám. Žák by měl po dokončení I. stupně podle revidovaných Standardů umět používat hotovost, případně bezhotovostní platební styk.³⁰

V případě původní verze je zde pouze používání peněz v běžných situacích, dochází tedy k posílení bezhotovostního placení. Žák by měl podle původních Standardů odhadnout a zkontrolovat cenu nákupu a vrácené peníze, v případě revize je zde ještě zmíněn doklad

²⁷ Finanční gramotnost: Aktualizace standardu finanční gramotnosti [online]. [cit. 2018-07-18]. Dostupné z: <https://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=2939>

²⁸ Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách. Společný dokument MF, MŠMT a MPO [online]. Praha, 2007 [cit. 2018-11-18]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/system-budovani-financni-gramotnosti-na-zakladnich-a-strednich-skolach>. Str.12-13.

²⁹ Standardy finanční gramotnosti 2017 [online]. 2018 [cit. 2018-07-10]. Dostupné z: <https://www.psfv.cz/cs/pro-odborniky/strategicke-dokumenty#standard>

³⁰ Standardy finanční gramotnosti 2017 [online]. 2018 [cit. 2018-07-10]. Dostupné z: <https://www.psfv.cz/cs/pro-odborniky/strategicke-dokumenty#standard>

za nákup. Zcela navíc je zde oproti roku 2007 to, že absolvent I. stupně zvládne při nákupu srovnat zboží podle ceny či jednotkové ceny.³¹

Druhý okruh, který se týká hospodaření domácnosti, obsahuje hned několik témat navíc. Prvním z nich je sestavení jednoduchého rozpočtu a zároveň na příkladu rozlišit vyrovnaný, schodkový a přebytkový rozpočet. Dále se jedná o to, že žák by měl umět uvést příklady zvýšených příjmů a snížených výdajů.³²

Původní třetí okruh, jehož součástí bylo téma úspor a půjček, byl nazván finanční produkty. Úroveň osvojení těchto znalostí pak bylo zvládnout vysvětlit, proč spořit, kdy si půjčovat a jak vracet dluhy. Tento okruh byl nahrazen dvěma novými: přebytek rozpočtu a schodek rozpočtu. Žák by měl navíc oproti Standardům z roku 2007 zvládnout objasnit rizika půjček, uvést příklady, jak spořit a jak si půjčit, objasnit vznik dluhů a nutnost jejich placení.³³

3.2 Standardy pro II. stupeň základní školy

Standardy pro II. stupeň základní školy stejně jako původní Standardy pro I. stupeň obsahovaly pouze tři okruhy. Jednalo se o peníze, hospodaření domácnosti a finanční produkty.³⁴ Revidovaný standard zahrnuje okruhy čtyři – nakupování a placení, hospodaření domácnosti, přebytek rozpočtu a schodek rozpočtu.³⁵

Revize Standardů v rámci prvního okruhu zahrnuje hned několik témat navíc. Opět zde jde o posílení oblasti bezhotovostního placení. Jedná se o vysvětlení odlišnosti a omezení kreditní a debetní karty a popsání možnosti kontroly pohybu a stavu prostředků na účtu. Žák by měl také podle nových Standardů umět popsat nejen výhody bezhotovostního placení, ale také jeho rizika a zároveň vysvětlit, jak bezpečně platit. Stejně jako bezhotovostní placení je posíleno i samotné téma nakupování. Cílovou úroveň osvojení by mělo být vysvětlení

³¹ Standardy finanční gramotnosti 2017 [online]. 2018 [cit. 2018-07-10]. Dostupné z: <https://www.psfv.cz/cs/pro-odborniky/strategicke-dokumenty#standard>

³² Standardy finanční gramotnosti 2017 [online]. 2018 [cit. 2018-07-10]. Dostupné z: <https://www.psfv.cz/cs/pro-odborniky/strategicke-dokumenty#standard>

³³ Standardy finanční gramotnosti 2017 [online]. 2018 [cit. 2018-07-10]. Dostupné z: <https://www.psfv.cz/cs/pro-odborniky/strategicke-dokumenty#standard>

³⁴ Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách. Společný dokument MF, MŠMT a MPO [online]. Praha, 2007 [cit. 2018-11-18]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/system-budovani-financni-gramotnosti-na-zakladnich-a-strednich-skolach>. Str.12-13.

³⁵ Standard finanční gramotnosti 2017 [online]. 2018 [cit. 2018-07-10]. Dostupné z: <https://www.psfv.cz/cs/pro-odborniky/strategicke-dokumenty#standard>

stanovení ceny podle nákladů, nabídky, ale i konkurence. Dále by měl být žák schopen objasnit, jak reklamovat zboží či službu, a zároveň na koho se obrátit v případě stížnosti či sporu a rozpoznání nekalých obchodních praktik. Stejně jako v původních Standardech zde zůstává popsání vlivu inflace na hodnotu peněz.³⁶

Druhý okruh, zabývající se hospodařením domácnosti, je rozšířen o několik informací. Posíleno je celkově téma rozpočtu. Jde o odlišení hrubého a čistého příjmu a zároveň o porovnání majetku a závazků domácnosti v bilanci. Žák by měl být schopen podle nových Standardů sestavit rozpočet nejen domácnosti, ale i jednotlivce. Zároveň by měl dokázat odlišit kromě pravidelných a jednorázových příjmů i ty nepravidelné. V rámci výdajů by měl rozlišit pevné, kontrolovatelné a jednorázové výdaje a zvážit jejich nezbytnost. Do tohoto okruhu dle nových Standardů spadá téma finančních služeb. Žák by měl být schopen charakterizovat jednotlivé finanční produkty současně s jejich využitím. Měl by také zvládat výpočty jednoduchého úročení a popsat princip složeného. Pod toto téma spadá také porovnávání finančních produktů, zejména z hlediska výnosu, rizika a likvidity.³⁷

Dalším tématem okruhu hospodaření domácnosti je plánování. Toto téma zahrnuje především stanovení si svých krátkodobých a dlouhodobých finančních cílů a rozhodnutí o způsobu dosažení těchto cílů, ale i rizik ohrožujících jejich dosažení a navržení způsobu jejich zmírnění.³⁸

Mezi poslední dva okruhy patří přebytek a schodek rozpočtu domácnosti. Součástí tématu přebytku rozpočtu domácnosti je odlišení spotřeby, úspory a investice, což bylo v rámci původních Standardů součástí okruhu finanční produkty. Zde je přidána informace, že by žák měl zároveň ovládat i jejich využití. Měl by být schopen navrhnout příklady řešení přebytku rozpočtu.³⁹ Také by měl umět odlišit druhy pojištění a v příkladu navrhnout vhodné využití pojištění, což také bylo v původních Standardech součástí okruhu finanční produkty.⁴⁰

³⁶ Standardy finanční gramotnosti 2017 [online]. 2018 [cit. 2018-07-10]. Dostupné z: <https://www.psfv.cz/cs/pro-odborniky/strategicke-dokumenty#standard>

³⁷ Standardy finanční gramotnosti 2017 [online]. 2018 [cit. 2018-07-10]. Dostupné z: <https://www.psfv.cz/cs/pro-odborniky/strategicke-dokumenty#standard>

³⁸ Standardy finanční gramotnosti 2017 [online]. 2018 [cit. 2018-07-10]. Dostupné z: <https://www.psfv.cz/cs/pro-odborniky/strategicke-dokumenty#standard>

³⁹ Standardy finanční gramotnosti 2017 [online]. 2018 [cit. 2018-07-10]. Dostupné z: <https://www.psfv.cz/cs/pro-odborniky/strategicke-dokumenty#standard>

⁴⁰ Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách. Společný dokument MF, MŠMT a MPO [online]. Praha, 2007 [cit. 2018-11-18]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/system-budovani-financni-gramotnosti-na-zakladnich-a-strednich-skolach>. Str. 12-13.

V rámci okruhu schodek rozpočtu by měl být žák schopen navrhnout řešení schodku rozpočtu domácnosti, porovnat nabídky úvěrů a uvést příklady spotřebitelských úvěrů, což bylo také do jisté míry součástí okruhu finanční produkty v rámci Standardů z roku 2007.⁴¹ Okruh schodek rozpočtu domácnosti obsahuje i několik témat, která nebyla součástí původních standardů. Jedná se o téma dluhů a důsledků jejich nesplácení, které je v dnešní době čím dál tím víc aktuálnější. Proto je potřeba se na toto téma více zaměřit již od školního věku.⁴²

Cílovou úrovní osvojení je, že by žák měl umět vysvětlit postup získání úvěru, a to i včetně posouzení schopnosti úvěr splácet. V souvislosti s tím by měl zvládnout vysvětlit příčiny a důsledky nesplácení dluhu a způsob jeho vymáhání, zároveň také navrhnout řešení zadlužení a vysvětlit, jak se vyvarovat předlužení.⁴³

3.3 Standardy pro střední školy

Původní Standardy finanční gramotnosti obsahovaly stejně jako ty revidované čtyři okruhy – nakupování a placení, hospodaření domácnosti, finanční produkty a práva spotřebitele.⁴⁴ Tyto okruhy ale nejsou totožné s novými, mezi něž se stejně jako u předchozích dvou úrovní standardů řadí nakupování a placení, hospodaření domácnosti, přebytek rozpočtu a schodek rozpočtu.⁴⁵

Pod téma nakupování a placení spadá nejprve samotné téma nakupování. Novinkou je zde kritické posouzení nabídky zboží a služeb, a to podle vlastních či vyhledaných informací, které by absolvent střední školy měl samostatně zvládnout. Dále by měl zvládnout zkontrolovat vzorový doklad a smlouvy.⁴⁶ Také by měl umět uvést příklad důsledků neznalosti smlouvy, včetně všeobecných podmínek, což bylo v méně obsáhlé podobě součástí

⁴¹ Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách. Společný dokument MF, MŠMT a MPO [online]. Praha, 2007 [cit. 2018-11-18]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/system-budovani-financni-gramotnosti-na-zakladnich-a-strednich-skolach>. Str.13.

⁴² Standard finanční gramotnosti 2017 [online]. 2018 [cit. 2018-07-10]. Dostupné z: <https://www.psfv.cz/cs/pro-odborniky/strategicke-dokumenty#standard>

⁴³ Standard finanční gramotnosti 2017 [online]. 2018 [cit. 2018-07-10]. Dostupné z: <https://www.psfv.cz/cs/pro-odborniky/strategicke-dokumenty#standard>

⁴⁴ Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách. Společný dokument MF, MŠMT a MPO [online]. Praha, 2007 [cit. 2018-11-18]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/system-budovani-financni-gramotnosti-na-zakladnich-a-strednich-skolach>. Str.13-14.

⁴⁵ Standard finanční gramotnosti 2017 [online]. 2018 [cit. 2018-07-10]. Dostupné z: <https://www.psfv.cz/cs/pro-odborniky/strategicke-dokumenty#standard>

⁴⁶ Standard finanční gramotnosti 2017 [online]. 2018 [cit. 2018-07-10]. Dostupné z: <https://www.psfv.cz/cs/pro-odborniky/strategicke-dokumenty#standard>

okruhu práva spotřebitele ve Standardech z roku 2007.⁴⁷ V rámci tématu placení by měl být schopen vybrat vhodný způsob placení a vhodnou možnost směny cizí měny, zároveň také vypočítat částku potřebnou pro tuto směnu.⁴⁸

Posledním tématem v rámci tohoto okruhu je inflace. Žák by měl být schopen jak podle původního, tak i podle revidovaného standardu vysvětlit vliv inflace na příjmy, vklady a úvěry. Zároveň by měl umět objasnit, jak se bránit proti mírné a vysoké inflaci.⁴⁹

V případě okruhu hospodaření domácnosti by mělo dojít k prohloubení již osvojené úrovně znalostí. Dalším okruhem je pak přebytek rozpočtu domácnosti, kam spadají v rámci revize standardu čtyři témata, a to spoření, investice, pojištění a možnosti zabezpečení se na stáří, což je také zcela nové téma, které se v rámci revidovaných standardů objevuje. Posledním okruhem je pak schodek rozpočtu domácnosti, jehož součástí je téma úroky a úvěry a důsledky nesplácení. Většina informací byla v rámci původních Standardů součástí okruhu finanční produkty. Navíc je zde návrh řešení situace předlužení a vysvětlení důsledků oddlužení. Žák by také měl být schopen odhadnout nebo vyhledat úrokovou sazbu a roční procentní sazbu nákladů (RPNS) běžných druhů úvěrů.⁵⁰

⁴⁷ Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách. Společný dokument MF, MŠMT a MPO [online]. Praha, 2007 [cit. 2018-11-18]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/system-budovani-financni-gramotnosti-na-zakladnich-a-strednich-skolach>. Str.13-14.

⁴⁸ Standard finanční gramotnosti 2017 [online]. 2018 [cit. 2018-07-10]. Dostupné z: <https://www.psfv.cz/cs/pro-odborniky/strategicke-dokumenty#standard>

⁴⁹ Standard finanční gramotnosti 2017 [online]. 2018 [cit. 2018-07-10]. Dostupné z: <https://www.psfv.cz/cs/pro-odborniky/strategicke-dokumenty#standard>

⁵⁰ Standard finanční gramotnosti 2017 [online]. 2018 [cit. 2018-07-10]. Dostupné z: <https://www.psfv.cz/cs/pro-odborniky/strategicke-dokumenty#standard>

4 Začlenění finanční gramotnosti do Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání

V současné době ještě nedošlo k zařazení Standardů finanční gramotnosti z roku 2017 do Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání. Původní Standardy finanční gramotnosti pro I. a II. stupeň základní školy z roku 2007 byly začleněny do upraveného Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání, který se stal platným od 1. 9. 2013. Finanční gramotnost se tak stala povinnou součástí základního vzdělávání. Na základě Rámcového vzdělávacího programu jsou pak tvořeny školní vzdělávací programy jednotlivých škol.⁵¹

Finanční gramotnost je tak dle Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání z roku 2013 na I. stupni základní školy zařazena do vzdělávacího oboru Člověk a jeho svět. Na II. stupni základní školy je to pak vzdělávací obor Výchova k občanství. Současně vidím také ale potřebu realizace finanční gramotnosti v součinnosti se vzdělávacím oborem Matematika a její aplikace a Informační a komunikační technologie.⁵²

4.1 RVP – finanční gramotnost na II. stupni ZŠ

Jelikož je práce orientována na II. stupeň základní školy, zaměřím se blíže na výuku finanční gramotnosti právě na tomto stupni vzdělávání. Jak již bylo výše zmíněno, nové Standardy finanční gramotnosti nejsou v současné době ještě součástí Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání. Aktuálně platný RVP pro základní vzdělávání pracuje se Standardy z roku 2007. Výuka finanční gramotnosti je zařazena do vzdělávací oblasti Člověk a společnost, která zahrnuje vzdělávací obory Dějepis a Výchova k občanství a přímo navazuje na vzdělávací oblast Člověk a jeho svět. Oproti původnímu RVP pro základní vzdělávání z roku 2007 je zde v rámci Výchovy k občanství nově zmínka o tom, že je rozvíjena žákova orientace ve světě financí.⁵³

⁵¹ Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (verze platná od 1. 9. 2013) úplné znění upraveného RVP ZV. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy [online]. [cit. 2018-11-22]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/upraveny-ramcovy-vzdelavaci-program-pro-zakladni-vzdelavani>

⁵² HESOVÁ, Alena. Metodická doporučení pro výuku finanční gramotnosti. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2013. s. 6. ISBN 978-80-87652-98-5.

⁵³ Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (verze platná od 1. 9. 2013) úplné znění upraveného RVP ZV. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy [online]. [cit. 2018-11-22]. Dostupné z:

Jedním z bodů cílového zaměření vzdělávací oblasti je pak orientace v problematice peněz a cen a odpovědné spravování osobního (rodinného) rozpočtu s ohledem na měnící se životní situaci, což odpovídá i definici finanční gramotnosti z roku 2010, která byla v té době platná. Finanční gramotnost je součástí tématu Člověk, stát a hospodářství, kde očekávané výstupy a učivo odpovídá Standardům finanční gramotnosti z roku 2007.⁵⁴ Zpracování Standardů z roku 2007 se zároveň velmi blíží rozpracování vzdělávacího obsahu v rámcových vzdělávacích programech. Jednotlivé obsahy pak představují doporučené učivo a dílčí výsledky jsou očekávanými výstupy neboli výsledky vzdělávání.⁵⁵

<http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/upraveny-ramcovy-vzdelavaci-program-pro-zakladni-vzdelavani>. Str. 46.

⁵⁴ Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (verze platná od 1. 9. 2013) úplné znění upraveného RVP ZV. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy [online]. [cit. 2018-11-22]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/upraveny-ramcovy-vzdelavaci-program-pro-zakladni-vzdelavani>. Str. 52.

⁵⁵ HESOVÁ, Alena. Metodická doporučení pro výuku finanční gramotnosti. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2013. s. 5. ISBN 978-80-87652-98-5.

5 Začlenění finanční gramotnosti na II. stupni základní školy do ŠVP

V rámci zpracovávání bakalářské práce jsem pro příklad využila Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání,⁵⁶ kde jsem se zaměřila na začlenění finanční gramotnosti na II. stupni základní školy. Tento konkrétní Školní vzdělávací program jsem si vybrala zejména z toho důvodu, že ho považuji za standardní program, vycházející z Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání. Jedná se o úplnou základní školu s postupným 1. - 9. ročníkem s klasickou výukou občanské výchovy na II. stupni základní školy. Škola by se dala považovat za typickou větší základní školu.⁵⁷

Konkrétní dokument je platný od roku 2007, aktualizován byl v roce 2013 v souladu s Rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání.⁵⁸ Je tedy v souladu s původně platnými Standardy finanční gramotnosti z roku 2007.⁵⁹

Finanční gramotnost je zde začleněna do vyučovacího předmětu Občanská výchova, a to konkrétně v šesté, sedmé a deváté třídě. Jedná se o předmět, který byl vytvořen z již výše zmíněného vzdělávacího oboru Výchova k občanství z Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání. Občanská výchova je vyučována jako samostatný předmět v 6. - 9. ročníku 1 hodinu týdně. Jeho součástí je několik průřezových témat z RVP ZV, kterými jsou Výchova demokratického občana, Osobnostní a sociální výchova, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova a Mediální výchova.⁶⁰

5.1 6. ročník základní školy

Finanční gramotnost patří mezi první témata, s nimiž se žák seznamuje v rámci vyučovacího předmětu Občanská výchova. Konkrétně v 6. třídě se žáci zaměřují na učivo,

⁵⁶ Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání - Základní škola Rumburk, Tyršova ulice 1066/2, okres Děčín, p. o. Základní škola Tyršova Rumburk [online]. [cit. 2018-11-22]. Dostupné z: <http://www.zstyrsovarbk.cz/wp-content/uploads/2011/01/%C5%A0VP-nov%C3%A1-verze-2.pdf>.

⁵⁷ Informace o škole. Základní škola Tyršova Rumburk [online]. [cit. 2018-11-22]. Dostupné z: http://www.zstyrsovarbk.cz/?page_id=132

⁵⁸ Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání - Základní škola Rumburk, Tyršova ulice 1066/2, okres Děčín, p. o. Základní škola Tyršova Rumburk [online]. [cit. 2018-11-22]. Dostupné z: <http://www.zstyrsovarbk.cz/wp-content/uploads/2011/01/%C5%A0VP-nov%C3%A1-verze-2.pdf>. Str. 155.

⁵⁹ Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách. Společný dokument MF, MŠMT a MPO [online]. Praha, 2007 [cit. 2018-11-18]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/system-budovani-financni-gramotnosti-na-zakladnich-a-strednich-skolach>. Str.12-13.

⁶⁰ Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání - Základní škola Rumburk, Tyršova ulice 1066/2, okres Děčín, p. o. Základní škola Tyršova Rumburk [online]. [cit. 2018-11-22]. Dostupné z: <http://www.zstyrsovarbk.cz/wp-content/uploads/2011/01/%C5%A0VP-nov%C3%A1-verze-2.pdf>. Str. 156.

kteřé se tývá hospodařeni domácnosti. Mezi očekávané výstupy patří, že by žák měl být schopen vysvětlit hlavní zdroje příjmů a výdajů rodiny, zároveň by měl umět sestavit rozpočet a posoudit zbytné a nezbytné výdaje. Měl by dodržovat zásady hospodárnosti s penězi a se svěřeným majetkem a navrhnout řešení situace, kdy jsou příjmy menší než výdaje.⁶¹

5.2 7. ročník základní školy

Finanční gramotnost je v 7. ročníku opět součástí předmětu Občanská výchova. Nejprve se žáci zaměřují na majetek a vlastnictví, konkrétně na druhy majetku, získávání majetku a hospodaření s majetkem a s penězi. Pozornost je věnována také formám vlastnictví a ochraně vlastnických práv. Očekávaným výstupem je, že by žák měl zvládnout rozlišovat různé druhy majetku a formy vlastnictví s uvedením příkladů. Zároveň by měl dodržovat zásady hospodárnosti s penězi a se svěřeným majetkem, což je součástí očekávaných výstupů i v 6. třídě.

Součástí 7. ročníku je také téma peněz, zejména jejich vznik, funkce, hospodaření s penězi a formy placení. Dále pak banky a jejich služby, státní rozpočet a význam daní. Očekává se, že by žák měl zvládnout objasnit funkci peněz a na příkladech vysvětlit rozdíl mezi hotovostní a bezhotovostní platbou současně s posouzením jejich výhod a nevýhod. Měl by umět uvést příklady příjmů a výdajů státního rozpočtu, zároveň také příklady sociálních dávek a příspěvků, které získávají občané. Zvládnout by měl také vysvětlit, jakou funkci plní banky a jaké služby poskytují, součástí je i porozumění tomu, co je to úvěř a úrok.⁶²

V 7. ročníku je součástí finanční gramotnosti i jedno z průřezových témat, kterým je Praktická etika, která zahrnuje pomoc potřebným v nouzi, charitativní činnost a sponzorování. Žáci mají možnost podílet se na těchto zmíněných aktivitách.⁶³

⁶¹ Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání - Základní škola Rumburk, Tyršova ulice 1066/2, okres Děčín, p. o. Základní škola Tyršova Rumburk [online]. [cit. 2018-11-22]. Dostupné z: <http://www.zstyrsovarbk.cz/wp-content/uploads/2011/01/%C5%A0VP-nov%C3%A1-verze-2.pdf>. Str. 158.

⁶² Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání - Základní škola Rumburk, Tyršova ulice 1066/2, okres Děčín, p. o. Základní škola Tyršova Rumburk [online]. [cit. 2018-11-22]. Dostupné z: <http://www.zstyrsovarbk.cz/wp-content/uploads/2011/01/%C5%A0VP-nov%C3%A1-verze-2.pdf>. Str. 158.

⁶³ Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání - Základní škola Rumburk, Tyršova ulice 1066/2, okres Děčín, p. o. Základní škola Tyršova Rumburk [online]. [cit. 2018-11-22]. Dostupné z: <http://www.zstyrsovarbk.cz/wp-content/uploads/2011/01/%C5%A0VP-nov%C3%A1-verze-2.pdf>. Str. 158.

5.3 9. ročník základní školy

V 9. ročníku se žáci v předmětu Občanské výchovy také zabývají tématem finanční gramotnosti. Pozornost je zde celkově věnována hospodaření, konkrétně rozpočtu státu, typům rozpočtu a významu daní. Dále bankám, jejich službám a typům pojištění. Očekávaným výstupem je pak objasnit principy tržního hospodářství a podstatu fungování trhu – nabídka, poptávka, trh, konkurence, tvorba ceny, inflace. Žák by měl také zvládnout rozlišit, ze kterých zdrojů pocházejí příjmy státu a do kterých oblastí stát směřuje své výdaje, dále uvést příklady sociálních dávek. Měl by chápat funkci bank a služeb, které banky občanům nabízejí. Zároveň vysvětlit význam úroku placeného a přijatého, uvést by měl nejčastější druhy pojištění a v souvislosti s tím navrhnout příklady, kdy je vhodné jednotlivé druhy pojištění využít.⁶⁴

Finanční gramotnost je v 9. ročníku také součástí předmětu Matematika, který byl vytvořen ze vzdělávacího oboru Matematika a její aplikace z RVP ZV. Tento předmět zahrnuje v 9. třídě téma (učivo) Základy finanční matematiky, jehož očekávaným výstupem je, že by žák měl vypočítat úrok z dané jistiny a úrok z úroku. Zároveň by měl zvládat provádět jednoduché a složené úrokování.⁶⁵

5.4 Shrnutí

Po důkladném prostudování začlenění finanční gramotnosti ve výše zmíněném Školním vzdělávacím programu pro základní vzdělávání, jsem došla k závěru, že odpovídá Rámcovému vzdělávacímu programu pro základní vzdělávání, a tedy i původním Standardům finanční gramotnosti z roku 2007.⁶⁶ Jediné, co jsem postrádala, bylo téma kreditní a debetní karty, které je součástí okruhu finanční produkty. Žák by měl podle Standardů zvládnout

⁶⁴ Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání - Základní škola Rumburk, Tyršova ulice 1066/2, okres Děčín, p. o. Základní škola Tyršova Rumburk [online]. [cit. 2018-11-22]. Dostupné z: <http://www.zstyrsovarbk.cz/wp-content/uploads/2011/01/%C5%A0VP-nov%C3%A1-verze-2.pdf>

⁶⁵ Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání - Základní škola Rumburk, Tyršova ulice 1066/2, okres Děčín, p. o. Základní škola Tyršova Rumburk [online]. [cit. 2018-11-22]. Dostupné z: <http://www.zstyrsovarbk.cz/wp-content/uploads/2011/01/%C5%A0VP-nov%C3%A1-verze-2.pdf>. Str. 146.

⁶⁶ Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách. Společný dokument MF, MŠMT a MPO [online]. Praha, 2007 [cit. 2018-11-18]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/system-budovani-financni-gramotnosti-na-zakladnich-a-strednich-skolach>. Str. 12-13.

uvést příklady kreditní a debetní karty a zároveň vysvětlit jejich omezení, o čemž jsem v tomto konkrétním Školním vzdělávacím programu nenašla zmínku.⁶⁷

⁶⁷ Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách. Společný dokument MF, MŠMT a MPO [online]. Praha, 2007 [cit. 2018-11-18]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/system-budovani-financni-gramotnosti-na-zakladnich-a-strednich-skolach>.Str.2-13.

6 Pomůcky k výuce finanční gramotnosti

6.1 Katalog materiálů pro rozvoj finanční gramotnosti

Didaktických pomůcek k výuce finanční gramotnosti je v dnešní době celá řada. Pro lepší orientaci v dostupných materiálech vydal v roce 2014 Národní ústav pro vzdělávání Katalog materiálů pro rozvoj finanční gramotnosti, jehož cílem je podpořit kvalitní výuku finanční gramotnosti na školách. Na jeho přípravě se podílela zejména odborná skupina pro podporu finanční gramotnosti. Katalog je určen především učitelům základních a středních škol, kteří mají výuku finanční gramotnosti na starosti.⁶⁸

V úvodu Katalogu materiálů pro rozvoj finanční gramotnosti nalezneme vymezení finanční gramotnosti. Jak již bylo v úvodní kapitole zmíněno, původní definice finanční gramotnosti z roku 2010 prošla v roce 2017 změnou. Jelikož se jedná o materiál z roku 2014, je zde vymezena definice zastaralá.⁶⁹

Stěžejní část Katalogu tvoří anotace a seznamy materiálů vhodných pro výuku finanční gramotnosti. Ty jsou následně rozříděny do několika oddílů, které tvoří jednak strategické dokumenty, učebnice a pracovní sešity, odborné a populárně – naučné publikace, tak i další didaktické a metodické materiály, slovníky pojmů a ostatní.⁷⁰ Materiály nebyly vybrány náhodně, ale musely splňovat několik předem stanovených kritérií, mezi něž patřila vhodnost pro učitele, soulad se Standardy finanční gramotnosti, kvalita, osobní a dobrá zkušenost, ale také dostupnost. Potřeba je také zmínit, že Katalog pracuje zejména s materiály, které vznikaly od roku 2007 do roku 2014, tudíž nepracují s nově schválenými Standardy finanční gramotnosti z roku 2017.⁷¹

Zmínku o případné přípravě nového materiálu, který by pracoval s aktuálně platnými informacemi, jsem zatím nenašla. I přes to jsem toho názoru, že je tento Katalog pro učitele velmi přínosný, a to zejména při výběru pomůcek k výuce finanční gramotnosti. V této situaci je na učiteli, aby se informoval o změnách a novinkách, které přináší Standardy z roku 2017, a snažil se je nějakým způsobem zapojit do své výuky finančního vzdělávání.

⁶⁸ Katalog materiálů pro rozvoj finanční gramotnosti. Vyd. 1. (tištěné). Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2014, s. 5. ISBN 978-80-7481-087-9.

⁶⁹ Katalog materiálů pro rozvoj finanční gramotnosti. Vyd. 1. (tištěné). Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2014, s. 5. ISBN 978-80-7481-087-9.

⁷⁰ Katalog materiálů pro rozvoj finanční gramotnosti. Vyd. 1. (tištěné). Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2014, s. 5. ISBN 978-80-7481-087-9.

⁷¹ Katalog materiálů pro rozvoj finanční gramotnosti. Vyd. 1. (tištěné). Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2014, s. 5-6. ISBN 978-80-7481-087-9.

6.2 Metodická doporučení pro výuku finanční gramotnosti

Učitelům, kteří se podílejí na výuce finanční gramotnosti, jsou zároveň k dispozici Metodická doporučení k výuce finanční gramotnosti. Druhé aktualizované vydání vzniklo v roce 2013 ve vzájemné spolupráci mezi odborníky na finanční vzdělávání a školami. Metodická doporučení pro výuku finanční gramotnosti jsou určena především učitelům základních a středních škol, ale i dalším, kteří se s problematikou finančního vzdělávání setkávají. Materiál je přínosný i pro vedoucí pracovníky jednotlivých škol a koordinátory školního vzdělávacího programu.⁷²

Tento dokument shrnuje doporučené postupy a zásady, které by měly sloužit ke zvýšení finanční gramotnosti mezi žáky základních a středních škol. Cílem tohoto materiálu je na konkrétních příkladech ukázat způsob, jakým lze u žáků finanční gramotnost rozvíjet. Konkrétně je zde popsáno 14 doporučení, které se navzájem prolínají a doplňují. U každého z nich jsou vždy objasněna jeho východiska, dále jsou tato doporučení konkretizována, a to včetně tipů pro výuku a odkazů na další pomůcky a materiály. Součástí Metodického doporučení k výuce finanční gramotnosti jsou také odkazy na jednotlivé pomůcky, které se finančnímu vzdělávání věnují.⁷³

I zde je potřeba zmínit, že je tento materiál v dnešní době zastaralý. Opět nevychází z nové definice finanční gramotnosti a zejména z revidovaných Standardů finanční gramotnosti z roku 2017. Stejně tak jako u předchozího zmíněného Katalogu materiálů pro rozvoj finanční gramotnosti jsem nenašla zmínku o přípravě nového, který by vycházel z aktuálních dokumentů a informací.

⁷² HESOVÁ, Alena. Metodická doporučení pro výuku finanční gramotnosti. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2013. s. 5. ISBN 978-80-87652-98-5.

⁷³ HESOVÁ, Alena. Metodická doporučení pro výuku finanční gramotnosti. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2013. s. 5. ISBN 978-80-87652-98-5.

7 Hodnocení učebnic a pracovních sešitů k výuce finanční gramotnosti

7.1 Kritéria hodnocení

Ve své práci budu pracovat s následujícími pěti kritérii: **obsah, srozumitelnost textu, struktura učebnice, ilustrace a nástroje pro sebehodnocení žáka.**⁷⁴ Ke zmíněným posuzovaným vlastnostem učebnice jsem došla na základě literatury, která se samotnému hodnocení učebnic věnuje a kde jsou jednotlivá kritéria uvedena. Nyní se pokusím každé z nich určitým způsobem představit.⁷⁵

Obsah

Obsah učebnice by měl být především věcně správný. S tím souvisí zejména to, že by měl být v souladu s oficiálními kurikulárními dokumenty. V případě hodnocení učebnic finanční gramotnosti jsou takovýmto dokumentem Standardy finanční gramotnosti. S obsahem učebnice také souvisí sejetí jejího obsahu s praxí, což je v případě tématu finanční gramotnosti stěžejní. Učivo ve škole by nemělo být odtrženo od života, proto by také obsah učebnice měl mít úzkou vazbu na běžný život. Na druhou stranu je potřeba, aby učebnice systematicky vyložila základy určitého předmětu s ohledem na cíle vzdělávání.⁷⁶

Srozumitelnost textu

Srozumitelnost učebnic patří mezi její další stěžejní vlastnosti. Ta by měla odpovídat tomu, na jakou cílovou skupinu je zaměřena. Příliš obtížné a nesrozumitelné učebnice mohou vést k přetěžování studentů a k biflování. V krajním případě také k nezájmu žáků o vzdělávání.⁷⁷

Struktura učebnice

Učebnice by měla především působit přehledně. Stěžejní sdělení by měla být oddělena od dalšího doplňujícího textu, vysvětlivek a odkazů na učivo z jiných předmětů. Tyto odkazy jsou uváděny zejména proto, aby bylo umožněno porozumění učivu v širších souvislostech.⁷⁸

⁷⁴ Hodnocení učebnic. Brno: Paido, 2007, s. 16-17. Pedagogický výzkum v teorii a praxi. ISBN 978-80-7315-148-5.

⁷⁵ Hodnocení učebnic. Brno: Paido, 2007. Pedagogický výzkum v teorii a praxi. ISBN 978-80-7315-148-5.

⁷⁶ Hodnocení učebnic. Brno: Paido, 2007, s. 16. Pedagogický výzkum v teorii a praxi. ISBN 978-80-7315-148-5.

⁷⁷ Hodnocení učebnic. Brno: Paido, 2007, s. 16. Pedagogický výzkum v teorii a praxi. ISBN 978-80-7315-148-5.

⁷⁸ Hodnocení učebnic. Brno: Paido, 2007, s. 16. Pedagogický výzkum v teorii a praxi. ISBN 978-80-7315-148-5.

Ilustrace

Ilustrace v učebnicích plní hned několik funkcí. Zejména ale dělají učebnice zajímavější či atraktivnější, a to především v případě, že jsou využity ilustrace barevné. Ilustrace by měly být využity tak, aby napomohly k rozvoji myšlení a estetického cítění žáka. Zároveň i zde je potřeba určité rovnováhy, s čímž souvisí otázka zvážení toho, kolik ilustrací je optimální pro určitý celek.⁷⁹

Nástroje pro sebehodnocení žáka

Nástroje na sebehodnocení žáka zahrnují různé otázky, problémové úlohy, testy či jiné nástroje, které umožňují jednak procvičení a zopakování probraného učiva, díky nimž žák získá zpětnou vazbu. Dále také dochází k propojení znalostí a rozvíjení myšlení žáků.

7.2 Představení učebnic a pracovních sešitů

Na základě výše zmíněného Katalogu materiálů pro rozvoj finanční gramotnosti jsem si vybrala několik doporučených učebnic a pracovních sešitů, které nyní v krátkosti představím a následně dle příslušných kritérií zhodnotím.

KAŠOVÁ, Jitka a Lukáš ISTENČIN. Výchova k finanční gramotnosti: pro 2. stupeň ZŠ a odpovídající ročníky víceletých gymnázií. Plzeň: Fraus, 2012-. ISBN 978-80-7238-107-4.

Výchova k finanční gramotnosti je učebnice, kterou vydalo nakladatelství Fraus v roce 2012. Je určena pro II. stupeň základní školy a odpovídající ročníky víceletých gymnázií. K učebnici lze využít také příručku pro učitele, jejíž součástí je podrobná metodika, která napomáhá učiteli k tomu, jak by měl k jednotlivým tématům přistupovat. Současně lze také využít online podporu na webových stránkách nakladatelství Fraus. Obsah této učebnice vychází zejména z projektu Rozumíme penězům, který vznikl ve spolupráci AISIS a GE Money Bank. Učebnice byla schválena MŠMT k zařazení do seznamu učebnic pro základní vzdělávání pro vzdělávací obory Matematika a její aplikace a Výchova

⁷⁹ Hodnocení učebnic. Brno: Paido, 2007, s. 17. Pedagogický výzkum v teorii a praxi. ISBN 978-80-7315-148-5.

k občanství, tudíž je zpracována v souladu s Rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání.

NAVRÁTILOVÁ, Petra, Michal JIŘÍČEK a Jaroslav ZLÁMAL. Finanční gramotnost: učebnice žáka. Aktualizované 3. vydání. Prostějov: Computer Media, 2016. ISBN 978-80-7402-256-2.

Finanční gramotnost je učebnice, kterou vydalo nakladatelství a vydavatelství Computer Media v roce 2016, jedná se o třetí aktualizované vydání. Publikace je určena především pro žáky II. stupně základní školy. Můžou ji však využít i středoškolští studenti a kdokoliv, kdo se chce s problematikou finančního vzdělávání blíže seznámit. K učebnici je dispozici také učebnice pro učitele, které je ovšem shodná s učebnicí pro žáky, pouze jsou zde navíc řešení jednotlivých úloh a úkolů a také část, která se zabývá metodikou výuky finanční gramotnosti, kde jsou uvedena doplňková témata a jednotlivé tipy pro výuku. Tato publikace taktéž vychází z RVP pro základní vzdělávání.

JAKEŠ, Petr. Finanční gramotnost pro druhý stupeň základní školy. Praha: Fortuna, 2011. ISBN 978-80-7373-089-5.

Finanční gramotnost pro druhý stupeň základní školy je učebnice, kterou vydalo nakladatelství Fortuna v roce 2011. Určena je pro II. stupeň základní školy a nižší ročníky víceletých gymnázií. Učebnice obsahuje tři základní témata: Peníze, Hospodaření domácnosti a Finanční produkty. Je taktéž doplněna třemi pracovními sešity, které se vztahují k jednotlivým tématům z učebnice, v nichž žáci řeší úkoly a situace, které souvisejí s danými tématy. Publikace je zpracována v souladu s platným dokumentem vymezující úroveň finančního vzdělávání.

SKOŘEPA, Michal a Eva SKOŘEPOVÁ. Finanční a ekonomická gramotnost pro základní školy a víceletá gymnázia: výchova k občanství: stát a hospodářství. Praha: Scientia, 2008. ISBN 978-80-86960-40-1.

Finanční a ekonomická gramotnost pro základní školy a víceletá gymnázia je komplet učebnic, který byl vydán v roce 2008 nakladatelstvím Scientia. Současně také vydání učebnic finančně podpořila Česká národní banka. Publikace jsou určeny žákům II. stupně

a odpovídajícím ročníkům víceletých gymnázií Celý tento komplet tvoří tři části: Pracovní sešit 1, Pracovní sešit 2 a Manuál pro učitele, který nabízí jednotlivá řešení a doplňující komentáře. Jelikož se má práce věnuje hodnocení učebnic a pracovních sešitů, tak se v tomto případě zaměřím pouze na zmíněné pracovní sešity. Všechny publikace byly zpracovány na základě Standardů finanční gramotnosti a RVP pro základní vzdělávání.

8 Hodnocení učebnice a pracovních sešitů

KAŠOVÁ, Jitka a Lukáš ISTENČIN. Výchova k finanční gramotnosti: pro 2. stupeň ZŠ a odpovídající ročníky víceletých gymnázií. Plzeň: Fraus, 2012-. ISBN 978-80-7238-107-4.

Kritéria hodnocení	Výchova k finanční gramotnosti: pro 2. stupeň ZŠ a odpovídající ročníky víceletých gymnázií: KAŠOVÁ, Jitka a Lukáš ISTENČIN
Obsah	- obsahuje 12 kapitol (=odpovídají Standardům finanční gramotnosti z roku 2007) - sepletí teorie s praxí (přítomny mezipředmětové odkazy, rozšiřující a doplňující informace)
Srozumitelnost textu	- srozumitelný text (=odpovídá cílové skupině)
Struktura učebnice	- velmi přehledná - přehledný obsah - vždy nadpis kapitol a podkapitol – barevně odlišeny - mezipředmětové odkazy, informace rozšiřující a doplňující na žluté liště vpravo - ve spodní části otázky a úkoly k textu - každá kapitola je vždy odlišena barvou (pravý dolní roh) - v učebnici jsou používány symboly (souvislosti, úkol, jiná aktivita, pro chytré hlavy, test) - vysvětleny na začátku učebnice - na konci učebnice rejstřík pojmů a slovník finančních pojmů
Ilustrace	- barevné fotografie, ilustrace, které se týkají dané problematiky - součástí každé z dvanácti kapitol je komiksový příběh, taktéž odkazující na situace z běžného života
Nástroje pro sebehodnocení žáka	- v každé kapitole přítomny úkoly a otázky, podněty ke skupinové a samostatné práci a diskuzi

Obsah

Z obsahového hlediska učebnice odpovídá Standardům finanční gramotnosti z roku 2007. Ve dvanácti kapitolách jsou zde přítomny všechny tři okruhy, které by absolvent II. stupně měl zvládnout (peníze, hospodaření domácnosti a finanční produkty). Kapitoly, které v učebnici nalezneme, jsou následující: Svět peněz, Hospodaření domácnosti, Výhodné nakupování, Dovolená, Zodpovědné zadlužování, Kupujeme auto, Spoření a investice, Náklady na bydlení, Nové bydlení, Pojištění, Smlouvy, Vize mého života. Celá učebnice

klade důraz také na sepletí teorie s praxí. V jednotlivých kapitolách nalezneme příklady z běžného života, které mohou žákům sloužit jako praktická pomůcka při řešení každodenních problémů a činností týkajících se finančního vzdělávání. V každé kapitole nalezneme i několik doplňujících a rozšiřujících informací a mezipředmětových odkazů.

Srozumitelnost textu

Text učebnice je srozumitelný, odpovídá tedy cílové skupině, pro kterou je určen. Textu je zde přiměřené množství a je prokládán ilustracemi.

Struktura učebnice

Učebnice působí na první pohled velmi přehledně, je koncipována jako většina učebnic od nakladatelství Fraus. Hned v úvodu učebnice je krátká kapitola, která se věnuje tomu, jak se v učebnici orientovat, což je dle mého názoru zejména pro pedagogické pracovníky přínosné. Na začátku učebnice nalezneme také velmi přehledný obsah, který nás seznámí s jednotlivými kapitolami a podkapitolami. Každá strana učebnice má v levém horním rohu barevně odlišený název kapitoly a pod ním název podkapitoly. Každá z kapitol má i svou specifickou barvu, kterou najdeme ve formě čtverce v pravém dolním rohu. V úvodu každé z dvanácti kapitol je připomenutí toho, co již bylo v předchozí kapitole probráno a na co se bude navazovat. Následuje text, případně ilustrace. Ve spodní části jsou pak jednotlivé otázky a úkoly vztahující se k textu. Na každé straně vpravo se nachází žlutá lišta, kde žáci najdou rozšiřující a doplňující informace a také mezipředmětové odkazy. Celou učebnici provází několik symbolů, které přispívají ke snadnější orientaci v textu (souvislosti, úkol, jiná aktivita, pro chytré hlavy, test). Zmíněné symboly jsou vysvětleny v úvodu učebnice. Na úplném závěru se nachází rejstřík pojmů a slovník finančních pojmů.

Ilustrace

Text učebnice je prokládán několika barevnými ilustracemi a fotografiemi, které se týkají dané problematiky. Součástí každé z dvanácti kapitol je také komiksový příběh, který odkazuje na situace z běžného života.

Nástroje pro sebehodnocení žáka

Ke každé kapitole i podkapitole je několik otázek a úkolů vztahujících se přímo k textu. Často jsou zde i podněty k samostatné či skupinové práci nebo diskuzi.

NAVRÁTILOVÁ, Petra, Michal JIŘÍČEK a Jaroslav ZLÁMAL. Finanční gramotnost: učebnice žáka. Aktualizované 3. vydání. Prostějov: Computer Media, 2016. ISBN 978-80-7402-256-2.

Kritéria hodnocení	Finanční gramotnost: učebnice žáka: NAVRÁTILOVÁ, Petra, Michal JIŘÍČEK a Jaroslav ZLÁMAL
Obsah	- obsahuje 4 hlavní kapitoly (odpovídají Standardům finanční gramotnosti z roku 2007) -sepjetí teorie s praxí (v každé kapitole několik žlutých rámečků nazvaných příklad, červené rámečky – na co si dát pozor)
Srozumitelnost textu	- srozumitelný text (=odpovídá cílové skupině) - krátký a výstižný - minislovníček na okraji strany (objasňuje odborné pojmy)
Struktura učebnice	- velmi přehledná - obsah - barevné odlišení kapitol a podkapitol - modrý obdélníček na okraji strany – Minislovníček - zelený obdélníček – Něco navíc (mezipředmětové odkazy, doplňuje probírané téma) - žlutý odstavec – Příklad (obsahuje příklad z praxe) - červený odstavec – Na co si dát pozor (problematické věci k zapamatování) - modře označeny úkoly – označena obtížnost od 1-5
Ilustrace	- barevné obrázky, fotografie a ilustrační schémata – doplňují probírané učivo
Nástroje pro sebehodnocení žáka	- každá kapitola obsahuje několik úkolů, které jsou číslovány v navazující číselné řadě (učebnice obsahuje dohromady 52 úkolů) - u úkolu vždy vyjádřena jeho obtížnost (od 1-5), úkoly bez označení – spíše náměty k diskuzi a zamyšlení - úkoly lze vypracovat přímo do učebnice

Obsah

Učebnice odpovídá Standardům finanční gramotnosti z roku 2007. Je rozdělena do čtyř kapitol, a to: Peníze, Principy tržního hospodářství, Hospodaření domácnosti a Finanční produkty. Tři z těchto kapitol přímo odpovídají názvu okruhu z již zmíněného dokumentu Standardy finanční gramotnosti. Na této konkrétní učebnici je na první pohled znát, že byla zpracována na základě Standardů, jelikož jim odpovídá i určitou strukturou. Celá učebnice je koncipována jako praktická pomůcka k řešení běžných každodenních činností a problémů týkajících se financí. Vše ovšem vychází ze základních teorií, které slouží jako uvedení do tématu. Hlavní důraz je zde kladen na propojení teorie s praktickým životem. V každé kapitole lze nalézt několik žlutých odstavců, kde je popsán příklad z běžného života, a černých rámečků, které upozorňují na případná rizika.

Srozumitelnost textu

Text učebnice je velmi srozumitelný a odpovídá cílové skupině, pro kterou je určen. V případě, že se v učebnici vyskytuje souvislý text, je velmi krátký, ale výstižný a je doplňován ilustracemi. Součástí každé z kapitol je minislovníček, který se nachází na levém okraji stránky, kde jsou pro lepší porozumění textu jednotlivé odborné výrazy objasněny.

Struktura učebnice

Učebnice je velmi přehledně strukturována. Hned na začátku učebnice nalezneme obsah, kde jsou základní čtyři témata vyznačena jako několik dalších podkapitol, což může působit trochu zmateně a nelze z toho usoudit, že učebnice obsahuje čtyři základní kapitoly – to zjistíme až při podrobnějším prostudování učebnice. V samotné učebnici je každá ze čtyř kapitol červeně označena, hlavní nadpisy jsou vyobrazeny modře, další podkapitoly černě. I tato učebnice obsahuje hned v úvodu krátký manuál, který slouží k lepší orientaci v daném učebním materiálu. Na okraji stránky bývá velmi často již zmíněný modrý obdélníček – Minislovníček, vysvětlující základní pojmy k probíranému tématu a zelený obdélníček – Něco navíc, který doplňuje různými zajímavostmi informace k dané problematice. Často se v textu můžeme setkat se žlutým odstavcem – Příklad, kde jsou vyobrazeny příklady z praxe. Text uvedený v červeném odstavci – Na co si dát pozor zase upozorňuje na problematické věci, které je potřeba si zapamatovat a věnovat jim náležitou pozornost. Modrou barvou jsou odlišeny úkoly, u nichž je uvedena obtížnost od jedné do pěti pomocí kostiček.

Ilustrace

Text je velmi často prokládán a doplňován řadou barevných obrázků, ilustračních schémat, které vhodně doplňují probírané učivo.

Nástroje pro sebehodnocení žáka

Každá kapitola obsahuje několik modře označených úkolů, které jsou číslovány v navazující číselné řadě. Celkový počet úkolů v učebnici je 52. U každého úkolu je vždy vyjádřena jeho obtížnost od jedné do pěti za pomoci pěti kostiček. Úkoly bez obtížnosti jsou spíše náměty k diskuzi či zamyšlení. Všechny úkoly lze vypracovávat přímo do učebnice.

JAKEŠ, Petr. Finanční gramotnost pro druhý stupeň základní školy. Praha: Fortuna, 2011. ISBN 978-80-7373-089-5.

Kritéria hodnocení	Finanční gramotnost pro druhý stupeň základní školy: JAKEŠ, Petr.	Pracovní sešity I, II, III: Jakeš Petr
Obsah	<ul style="list-style-type: none"> - obsahuje 3 hlavní kapitoly (= přímo odpovídají okruhům Standardům finanční gramotnosti z roku 2007) - sepletí teorie s praxí 	<ul style="list-style-type: none"> - 3 pracovní sešity – každý z nich se věnuje konkrétní kapitole z učebnice (Peníze, Hospodaření domácnosti a Finanční produkty) - sepletí teorie s praxí
Srozumitelnost textu	<ul style="list-style-type: none"> - srozumitelný text (=odpovídá cílové skupině) - větší množství souvislého textu 	<ul style="list-style-type: none"> - srozumitelný text, srozumitelné instrukce k jednotlivým úkolům
Struktura učebnice	<ul style="list-style-type: none"> - méně přehledná - přehledný obsah - vždy nadpis kapitol a podkapitol – číselně odlišeny - na začátku podkapitoly vždy několik otázek - ve spodní části otázky k textu a příklady - závěr kapitoly tvoří shrnutí probraného učiva 	<ul style="list-style-type: none"> - přehledný - stručný obsah - názvy kapitol jsou odlišeny velikostí písma a zvýrazněním - jednotlivé úkoly jsou v rámci kapitol číslovány
Ilustrace	<ul style="list-style-type: none"> - neobsahuje příliš mnoho ilustrací - ilustrace nejsou barevné - často se vyskytují grafy a tabulky 	<ul style="list-style-type: none"> - neobsahuje příliš mnoho ilustrací - ilustrace nejsou barevné - praktické příklady (pokladní složenka...)
Nástroje pro sebehodnocení žáka	<ul style="list-style-type: none"> - v každé podkapitole přítomny otázky, a to jak na začátku výkladu, tak i na jeho konci - velmi často také úkoly označené jako Příklady – připomínají matematické slovní úlohy, práce s tabulkami a grafy 	<ul style="list-style-type: none"> - různé druhy úkolů (doplňování do textu, křížovky, osmisměrky, testy...) -rozvoj tvůrčího a kreativního myšlení -ověřování probraného učiva

Obsah

Učebnice obsahuje tři hlavní kapitoly: Peníze, Hospodaření domácnosti a Finanční produkty. Názvy kapitol přímo odpovídají jednotlivým okruhům Standardům finanční gramotnosti pro II. stupeň základní školy z roku 2007, kterými jsou taktéž peníze, hospodaření domácnosti a finanční produkty. Uspořádání jednotlivých podkapitol taktéž přímo kopírují uspořádání obsahů jednotlivých okruhů Standardů z roku 2007. Kladně hodnotím i provázání teorie s praxí. Na začátku každé podkapitoly je kurzívou popsán příběh

ze života, který se vztahuje k následujícímu probíranému tématu, na který následně navazuje několik otázek.

Srozumitelnost textu

Samotný text je srozumitelný a odpovídá cílové skupině, pro kterou je určen, tedy žákům II. stupně základní školy. Dle mého názoru je v učebnici až příliš mnoho souvislého textu, což může vést žáky ke ztrátě zájmu a motivace o danou problematiku.

Struktura textu

Struktura učebnice na mě působí méně přehledným dojmem, než tomu bylo u předchozích dvou hodnocených učebnic. Je to způsobeno zejména tím, že učebnice obsahuje, jak již bylo řečeno, více souvislého textu. Není také příliš barevně zpracována – text je psán černou barvou, nadpisy a důležitá shrnutí barvou fialovou. Hned v úvodu učebnice se nachází jednoduchý a přehledný obsah. Názvy kapitol a podkapitol jsou od samotného textu odlišeny fialovou barvou, zároveň jsou také dle obsahu očíslovány. Na začátku každé podkapitoly se nachází kurzívou napsaný příběh nebo situace z běžného života, která souvisí s následujícím probíraným tématem. Na tento text pak navazuje několik otázek a příkladů. Následuje samotný text, který na mě v mnoha případech působí příliš zdouhavě. Ve spodní části nalezneme otázky týkající se textu. Úplný závěr každé z podkapitol tvoří shrnutí probraného učiva.

Ilustrace

Ve srovnání s učebnicemi výše hodnocenými tato obsahuje malé množství ilustrací. Když už se zde ilustrace objeví, tak nejsou barevné, ale černobílé. V učebnici se ale vykytuje několik tabulek a grafů, což u předchozích publikací v takové míře nenalezneme. Přesto jsem toho názoru, že je potřeba, aby učebnice na žáky působila atraktivně a něčím je zaujala, což velmi často způsobují různé ilustrace, fotografie a celkové grafické zpracování, které v tomto případě není příliš na vysoké úrovni.

Nástroje pro sebehodnocení žáka

Vždy na začátku a na konci každé podkapitoly nalezneme několik otázek, které zjišťují, jak žák dané učivo ovládá. Velmi často se v učebnici vyskytují úkoly nazvané jako Příklady, jež připomínají matematické slovní úlohy. Tyto příklady lze tedy využít i při výuce

vzdělávacího oboru Matematika a její aplikace. Také zde nalezneme několik úkolů, při kterých žák pracuje s tabulkami či grafy.

Pracovní sešity k učebnici

JAKEŠ, Petr. Finanční gramotnost pro druhý stupeň základní školy: Pracovní sešit I. Peníze. Praha: Fortuna, 2011. ISBN 978-80-7373-090-1.

JAKEŠ, Petr. Finanční gramotnost pro druhý stupeň základní školy: Pracovní sešit II. Hospodaření domácnosti. Praha: Fortuna, 2011. ISBN 978-80-7373-091-8.

JAKEŠ, Petr. Finanční gramotnost pro druhý stupeň základní školy: Pracovní sešit III. Finanční produkty. Praha: Fortuna, 2011. ISBN 978-80-7373-092-5.

Obsah

Součástí výše zmíněné učebnice jsou také tři pracovní sešity. Každý se věnuje jedné ze tří kapitol (Peníze, Hospodaření domácnosti a Finanční produkty), odpovídá jednomu z okruhů Standardů finanční gramotnosti pro II. stupeň základní školy z roku 2007. Pracovní sešity slouží jako pomůcka k učebnici. Žáci si zde pomocí různých druhů úkolů procvičí a ověří své znalosti. Učebnice i jednotlivé pracovní sešity kladou důraz na provázanost teorie s praxí. Velkou část úloh tvoří úkoly, které se týkají každodenních situací.

Srozumitelnost textu

V pracovních sešitech nenalezneme příliš mnoho textu. Objevuje se spíše v podobě instrukcí k jednotlivým úkolům. V tomto případě je text srozumitelný a odpovídá cílové skupině, pro kterou je určen.

Struktura pracovního sešitu

Všechny tři zmíněné pracovní sešity úplně stejně strukturované. Pracovní sešit působí na první pohled přehledně. Hned v úvodu je stručný a jasný obsah, kde jsou jednotlivé kapitoly očíslovány. Názvy jednotlivých kapitol jsou odlišeny velikostí písma a zvýrazněním. Dle mého názoru zde stejně jako u učebnice chybí barevné odlišení – pracovní sešity jsou pouze černobílé. Úkoly jsou v rámci jednotlivých kapitol číslovány, což usnadňuje učitelů práci s pracovním sešitem.

Ilustrace

Součástí pracovních sešitů je několik málo ilustrací, které jsou pouze černobílé. Velmi často jsou v pracovních sešitech zobrazeny praktické příklady (nevyplněná pokladní složenka...). Stejně jako v učebnici je i zde několik tabulek a grafů, se kterými žáci pracují.

Nástroje pro sebehodnocení žáka

Jelikož se jedná o pracovní sešity, tak jsou plny nástrojů pro sebehodnocení žáka. Pracovní sešity obsahují širokou škálu nejrůznějších úkolů. Jedná se o různé testy, osmisměrky, křížovky, doplňování textu, vyplňování různých dokumentů... Je zde i prostor pro tvůrčí a kreativní myšlení. Žáci si v pracovních sešitech procvičí a ověří své znalosti, které získají prostřednictvím učebnice.

SKOŘEPA, Michal a Eva SKOŘEPOVÁ. Finanční a ekonomická gramotnost pro základní školy a víceletá gymnázia: výchova k občanství: stát a hospodářství. Pracovní sešit 1. Praha: Scientia, 2008. ISBN 978-80-86960-41-8.

SKOŘEPA, Michal a Eva SKOŘEPOVÁ. Finanční a ekonomická gramotnost pro základní školy a víceletá gymnázia: výchova k občanství: stát a hospodářství. Pracovní sešit 2. Praha: Scientia, 2008. ISBN 978-80-86960-42-5.

Kritéria hodnocení	Finanční a ekonomická gramotnost pro základní školy a víceletá gymnázia, Pracovní sešit 1, 2: SKOŘEPA, Michal a Eva SKOŘEPOVÁ.
Obsah	- 2 pracovní sešity – každý z nich se věnuje několika kapitolám (=odpovídají Standardům finanční gramotnosti z roku 2007) - sepletí teorie s praxí
Srozumitelnost textu	- srozumitelný text (=odpovídá cílové skupině, pro kterou je určen) - čtivý text - srozumitelné instrukce k jednotlivým úkolům
Struktura učebnice	- přehledný - stručný obsah - názvy kapitol a podkapitol jsou odlišeny velikostí písma a zvýrazněním - pracuje s piktogramy, které jsou vysvětleny v úvodu - na konci kapitoly vždy prostor pro poznámky
Ilustrace	- obsahuje černobílé ilustrace - piktogramy
Nástroje pro sebehodnocení žáka	- velmi rozmanité druhy úkolů (práce na PC, práce ve skupině, samostatná práce, práce v terénu...) - na konci kapitoly vždy opakování předchozího učiva

Obsah

Jedná se o dva pracovní sešity – Pracovní sešit 1, Pracovní sešit 2. Každý z nich obsahuje několik kapitol. Jak již bylo řečeno, k pracovním sešitům není vydána učebnice, ale pouze manuál pro učitele, který s jednotlivými kapitolami a podkapitolami v pracovních sešitech přímo koresponduje a pomáhá učiteli v práci s nimi. Pracovní sešit 1 se věnuje pěti kapitolám (Všechno má svého majitele, Ten dělá to a ten zase tohle, Ekonomika jako ústřední topení, Tak tedy za kolik aneb o cenách, Platit se dá jinak než penězi) Pracovní sešit 2 třem zbývajícím (Aby peníze nezahálely, Když zaplatíš daně, co dostaneš za ně? a Kudy vlastně putují peníze). Jednotlivé kapitoly jsou z obsahového hlediska samostatné, což dává učiteli možnost pořadí kapitol změnit a rozhodnout se, jakým se bude v konkrétním ročníku

věnovat. Po srovnání témat pracovních sešitů a Standardům finanční gramotnosti z roku 2007 jsem došla k závěru, že všechna témata jsou zde probrána. Jak už z názvu jednotlivých kapitol vyplývá, pracovní sešity taktéž pracují s určitým propojením teorie a praktického života.

Srozumitelnost textu

Text pracovních sešitů je srozumitelný. Odpovídá tedy cílové skupině, pro kterou je určen. Text je navíc čtivý, což může zvýšit zájem žáků o danou problematiku.

Struktura textu

Pracovní sešity 1 a 2 jsou strukturovány úplně stejně. Na začátku se nachází přehledný obsah, následuje úvod, kde je podrobněji popsáno, jak s daným materiálem pracovat. Pro lepší orientaci jsou v sešitech použity piktogramy, které jsou objasněny hned v úvodu. Názvy kapitol a podkapitol jsou odlišeny velikostí písma a zvýrazněním. Součástí každé kapitoly je několik šedivých rámečků vysvětlujících základní pojmy. Na konci každé kapitoly je volná stránka, která má žákům sloužit na případné poznámky, a opakování, v němž si žák ověří své nabyté znalosti.

Ilustrace

Pracovní sešity obsahují několik černobílých ilustrací. Jak již bylo řečeno, pracovní sešity provází i piktogramy.

Nástroje pro sebehodnocení žáka

Jelikož se jedná o pracovní sešity, tak jsou plny nejrůznějších nástrojů pro sebehodnocení žáka. Součástí pracovních sešitů je celá řada rozmanitých úkolů. O jaký úkol se jedná, zjistíme pomocí piktogramů, které odkazují na různé druhy úkolů (práce v terénu, práce s rodiče, činnost s prvky hry, práce na PC, práce se záznamovou technikou...) Ve srovnání s výše hodnocenými pracovními sešity tyto využívají k práci i informační technologie, což je v dnešní době velmi aktuální. Navíc žáky pracovní sešit vede k práci v terénu a práci s rodiče, což podporuje jejich sociální dovednosti. Každá kapitola je ukončena stranou, která se věnuje opakování a sebehodnocení žáka, kde si žák sám ověří, jak probrané učivo ovládá.

9 Shrnutí hodnocení

Po důkladné prostudování všech výše zmíněných materiálů k výuce finanční gramotnosti na II. stupni základní školy a na základě hodnocení dle stanovených kritérií jsem došla k několika závěrům.

První z nich se týká obsahové stránky, kterou jsem porovnávala zejména se Standardy finanční gramotnosti, klíčovým dokumentem představující cílovou úroveň finančního vzdělávání na základních a středních školách.⁸⁰ Z důvodu, že všechny uvedené učebnice a pracovní sešity byly vydány před rokem 2017, tedy před tím než proběhla revize Standardů finanční gramotnosti, tak jsem provedla porovnání se Standardy z roku 2007. Hodnocené materiály skutečně obsahují všechny uvedené okruhy uvedené ve Standardech finanční gramotnosti pro II. stupeň základní školy, mnohdy obsahují i několik informací navíc.

Srozumitelnost učebnice a pracovních sešitů taktéž odpovídá cílové skupině, pro kterou byla určena. Určité výkyvy můžeme nalézt ve struktuře textu a ilustracích, které jsou někdy lépe či jindy o něco hůře provedeny. Součástí výše zmíněných materiálů jsou i rozmanité nástroje pro sebehodnocení žáka, které jsou důkladněji popsány u hodnocení každé z učebnic či pracovního sešitu v předchozí kapitole.

Z hodnocených učebnic bych doporučila dvě, a to: **Výchova k finanční gramotnosti** od nakladatelství Fraus a **Finanční gramotnost** od nakladatelství a vydavatelství Computer Media. Tyto učebnice nejlépe splňovaly výše uvedená kritéria. Jedinou nevýhodu shledávám v tom, že jejich součástí není pracovní sešit. K Výchově k finanční gramotnosti byl vydán manuál pro učitele, který může být v určité míře náhradou pracovního sešitu, neboť jeho součástí je i celá řada úloh a cvičení.

Z pracovních sešitů, které jsem měla k dispozici, bych doporučila **Finanční a ekonomickou gramotnost pro základní školy a víceletá gymnázia** od nakladatelství Scientia. Jedná se o dva pracovní sešity, které pokrývají všechny okruhy ze Standardů finanční gramotnosti z roku 2007 pro žáky srozumitelnou a poutavou formou.

⁸⁰ Finanční vzdělávání na školách: Systém budování finanční gramotnosti. Ministerstvo financí České republiky [online]. 30. 4. 2014 [cit. 2018-11-17]. Dostupné z: <https://www.psfv.cz/cs/pro-odborniky/financni-vzdelavani-na-skolach>.

Závěr

Během zpracovávání bakalářské práce jsem došla k několika závěrům. První se týká samotné definice finanční gramotnosti a klíčových dokumentů, ze kterých by výuka finanční gramotnosti měla vycházet. V nedávné době, přesněji v roce 2017, došlo ohledně tohoto tématu k několika změnám. Jedna z nich se týká definice finanční gramotnosti, kdy původní definice z roku 2010 byla nahrazena novou, o něco kratší a srozumitelnější pro širší veřejnost.⁸¹ Další důležitou změnou byla v roce 2017 revize původních Standardů finanční gramotnosti z roku 2007. Standardy finanční gramotnosti představují cílovou úroveň finanční gramotnosti pro žáky základních a středních škol, jsou tedy pro pedagogy podílející se na výuce finanční gramotnosti stěžejním dokumentem.⁸² Z tohoto důvodu jsem se také rozhodla jednu z kapitol věnovat přímo porovnání Standardů finanční gramotnosti z roku 2007 a Standardů z roku 2017. Snažila jsem se poukázat na změny, které jejich revize s sebou přinesla.

Jedním z dílčích cílů mé práce bylo podívat se do Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání a zjistit, jakým způsobem je zde finanční gramotnost začleněna. Došla jsem k závěru, že v současné době ještě nedošlo k zařazení revidovaných Standardů finanční gramotnosti do Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání. Původní Standardy finanční gramotnosti z roku 2007 byly začleněny do upraveného Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání, který se stal platným 1. září 2013, tímto dnem se také stala finanční gramotnost povinnou součástí výuky na základních školách. Finanční gramotnost tak byla zařazena do vzdělávacího oboru Výchova k občanství.⁸³ Od roku 2013 nedošlo v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání k žádným změnám. Standard finanční gramotnosti bude implementován při nejbližší revizi.

Následně jsem se zabývala také začleněním finanční gramotnosti v konkrétním Školním vzdělávacím programu pro základní vzdělávání. Ten s malou výhradou také odpovídal starší verzi Standardu finanční gramotnosti z roku 2007. V současné době

⁸¹ Strategické dokumenty: Definice finanční gramotnosti. Ministerstvo financí České republiky [online]. 30. 4. 2014 [cit. 2018-07-17]. Dostupné z: <https://www.psfv.cz/cs/pro-odborniky/strategicke-dokumenty#definice>

⁸² Finanční vzdělávání na školách: Systém budování finanční gramotnosti. Ministerstvo financí České republiky [online]. 30. 4. 2014 [cit. 2018-11-17]. Dostupné z: <https://www.psfv.cz/cs/pro-odborniky/financni-vzdelavani-na-skolach>.

⁸³ HESOVÁ, Alena. Metodická doporučení pro výuku finanční gramotnosti. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2013. s. 6. ISBN 978-80-87652-98-5.

Národní vzdělávací ústav doporučuje základním a středním školám porovnání svého Školní vzdělávací programu s revidovanými Standardy finanční gramotnosti a případně je upravit či doplnit. Důležité je také zmínit, že aktuální zmíněná úprava je pro školy zatím pouze možností, ne povinností.⁸⁴

V poslední části práce jsem se věnovala pomůckám k výuce finanční gramotnosti, konkrétně hodnocení učebnic a pracovních sešitů. Po zmapování dostupných učebnic a pracovních sešitů jsem došla k tomu, že v současné době nejsou k dispozici takové, které by byly vydány po revizi Standardů finanční gramotnosti z roku 2017. Dalo se tedy předpokládat, že budou odpovídat a vycházet ze Standardů původních. Vybrané učebnice jsem nejprve představila a poté podrobila hodnocení. Kritéria hodnocení, kterými jsem se následně striktně řídila, jsou zvolena na základě studia literatury. Po obsahové stránce jsem se zaměřila na to, zda je učebnice v souladu se Standardy finanční gramotnosti. Po důkladném prostudování a porovnání se Standardy jsem došla k tomu, že všechna témata, která jsou součástí Standardů, jsou i součástí mnou hodnocených učebnic a pracovních sešitů. Na úplný závěr jsem provedla celkové zhodnocení vybraných učebnic a pracovních sešitů. Vybrala jsem dvě učebnice a dvoudílný pracovní sešit nejlépe odpovídající stanoveným kritériím. Jak již bylo naznačeno, bylo by přínosné, kdyby v blízké době byly vydány pomůcky k výuce finanční gramotnosti, které by odpovídaly aktuálním Standardům finanční gramotnosti.

Má práce splnila cíle, které jsem si v úvodu stanovila. Věřím, že by mohla být přínosná i pro pedagogy, kteří se podílejí na výuce finanční gramotnosti. Mohla by posloužit k základní orientaci v dokumentech zabývajících se touto problematikou, zejména by mohla pedagogům usnadnit výběr učebnic a pracovních sešitů k výuce finanční gramotnosti.

⁸⁴ Finanční gramotnost. Metodický portál RVP [online]. [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: <https://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=6055>

Seznam použitých informačních zdrojů

Strategické dokumenty

Národní strategie finančního vzdělávání. Aktualizované znění [online]. Praha: Ministerstvo financí ČR, 2010 [cit. 2018-11-18]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/narodni-strategie-financniho-vzdelavani-2010>

Standardy finanční gramotnosti 2017 [online]. 2018 [cit. 2018-11-18]. Dostupné z: <https://www.psfv.cz/cs/pro-odborniky/strategicke-dokumenty#standard>

Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách. Společný dokument MF, MŠMT a MPO [online]. Praha, 2007 [cit. 2018-11-18]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/system-budovani-financni-gramotnosti-na-zakladnich-a-strednich-skolach>

Internetové zdroje

Finanční gramotnost: Aktualizace standardu finanční gramotnosti [online]. [cit. 2018-07-18]. Dostupné z: <https://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=2939>

Finanční gramotnost. Metodický portál RVP [online]. [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: <https://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=6055>

Finanční vzdělávání na školách: Systém budování finanční gramotnosti. Ministerstvo financí České republiky [online]. 30. 4. 2014 [cit. 2018-11-17]. Dostupné z: <https://www.psfv.cz/cs/pro-odborniky/financni-vzdelavani-na-skolach>

JAKOB, Ondřej. Vláda schválila Národní strategii finančního vzdělávání. Ministerstvo financí České republiky [online]. 10. 5. 2010 [cit. 2018-11-17]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2010/2010-05-10-tiskova-zprava-5343-5343>

Rámcové vzdělávací programy. Národní ústav pro vzdělávání [online]. [cit. 2018-11-17]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/rvp>

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (verze platná od 1. 9. 2013) úplné znění upraveného RVP ZV. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy [online]. [cit. 2018-11-22]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/upraveny-ramcovy-vzdelavaci-program-pro-zakladni-vzdelavani>

Strategické dokumenty: Definice finanční gramotnosti. Ministerstvo financí České republiky [online]. 30. 4. 2014 [cit. 2018-07-17]. Dostupné z: <https://www.psfv.cz/cs/pro-odborniky/strategicke-dokumenty#definice>

Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání - Základní škola Rumburk, Tyršova ulice 1066/2, okres Děčín, p. o. Základní škola Tyršova Rumburk [online]. [cit. 2018-11-22]. Dostupné z: <http://www.zstyrsovarbk.cz/wp-content/uploads/2011/01/%C5%A0VP-nov%C3%A1-verze-2.pdf>

Literatura

HESOVÁ, Alena. Metodická doporučení pro výuku finanční gramotnosti. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2013. ISBN 978-80-87652-98-5.

HESOVÁ, Alena. Katalog materiálů pro rozvoj finanční gramotnosti. Vyd. 1. (tištěné). Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2014. ISBN 978-80-7481-087-9.

Hodnocení učebnic. Brno: Paido, 2007. Pedagogický výzkum v teorii a praxi. ISBN 978-80-7315-148-5.

JAKEŠ, Petr. Finanční gramotnost pro druhý stupeň základní školy. Praha: Fortuna, 2011. ISBN 978-80-7373-089-5.

KAŠOVÁ, Jitka a Lukáš ISTENČIN. Výchova k finanční gramotnosti: pro 2. stupeň ZŠ a odpovídající ročníky víceletých gymnázií. Plzeň: Fraus, 2012-. ISBN 978-80-7238-107-4.

NAVRÁTILOVÁ, Petra, Michal JIŘÍČEK a Jaroslav ZLÁMAL. Finanční gramotnost: učebnice žáka. Aktualizované 3. vydání. Prostějov: Computer Media, 2016. ISBN 978-80-7402-256-2.

SKOŘEPA, Michal a Eva SKOŘEPOVÁ. Finanční a ekonomická gramotnost pro základní školy a víceletá gymnázia: výchova k občanství: stát a hospodářství. Praha: Scientia, 2008. ISBN 978-80-86960-40-1.

SKOŘEPA, Michal a Eva SKOŘEPOVÁ. Finanční a ekonomická gramotnost pro základní školy a víceletá gymnázia: výchova k občanství: stát a hospodářství. Pracovní sešit 1. Praha: Scientia, 2008. ISBN 978-80-86960-41-8.

SKOŘEPA, Michal a Eva SKOŘEPOVÁ. Finanční a ekonomická gramotnost pro základní školy a víceletá gymnázia: výchova k občanství: stát a hospodářství. Pracovní sešit 2. Praha: Scientia, 2008. ISBN 978-80-86960-42-5.